

Начало > Семейноправни въпроси и наследство > Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето
Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Испания

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В испанското право понятието „родителски права“ обикновено се нарича „родителска власт“ (*patria potestad*). Тя включва правата и задълженията на физическите лица, обикновено родителите, или на юридически лица, на които по закон или със съдебно решение е поверена закрилата на ненавършили пълнолетие деца по отношение на личността и имуществото им.

Родителската власт винаги трябва да се упражнява в интерес на децата, в съответствие с техните лични качества и при зачитане на тяхната физическа и психологическа неприкосновеност. Тя включва следните задължения и правомощия:

да се полагат грижи за тях, да се живее с тях, да се осигурява прехраната им, да се възпитават и да се гарантира, че ще получат цялостно образование;

да бъдат представявани и да се управлява тяхното имущество.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителите имат родителски права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца.

Ако родителите се разделят, разведат, преустановят своите взаимоотношения или не живеят заедно, всички права и задължения във връзка с личността и имуществото на ненавършилите пълнолетие деца принадлежат на двамата родители, освен при изключителни обстоятелства.

Ако родителите живеят разделено, родителската власт се упражнява от родителя, с когото детето живее. По надлежно мотивирана молба на другия родител обаче съдът може да определи родителската власт да се упражнява съвместно с първия родител или да разпредели между майката и бащата присъщите функции по упражняване на родителската власт, ако това е в интерес на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Съгласно испанското право, ако родителите не изпълняват законово предвидените задължения за закрила, свързани с грижите за ненавършили пълнолетие деца, или не ги изпълняват по задоволителен начин, може други роднини, лица или институции да бъдат определени да упражняват под съдебен надзор родителските права по отношение на ненавършили пълнолетие деца.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите се разведат или разделят, упражняването на родителските права може да бъде определено:

по искане на двамата родители, в споразумение за уреждане на прекратяването на брака (*convenio regulado*), което трябва да бъде одобрено от съда;

със съдебно решение, в рамките на състезателно производство.

Родителските права, като институт за закрила на ненавършилите пълнолетие деца, се упражняват и от двамата родители.

Възможните режими на грижи и упражняване на родителски права по отношение на ненавършили пълнолетие деца може да бъдат обобщени по следния начин:

присъждане на упражняването на родителските права само на единия родител. Обикновено за родителя, който не упражнява родителските права, се определя режим на лични отношения;

присъждане на упражняването на родителските права съвместно на двамата родители — ненавършилите пълнолетие деца живеят в редуващи се периоди от време с единия или другия родител;

по изключение, ако обстоятелствата го налагат и с оглед интересите на ненавършилото пълнолетие дете, може да бъде издадено съдебно решение за присъждане на грижите и упражняването на родителските права на друго лице, било то по предложение на самите родители, или направо по решение на съда.

В случаи, когато даден орган отговаря за грижите за ненавършили пълнолетие деца, посоченото положение се запазва и на никой от родителите не се присъжда упражняване на родителските права.

Конкретният режим на родителски права се решава за всеки отделен случай в съответствие с интересите на ненавършилото пълнолетие дете.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родителите, които постигнат съгласие по въпросите за упражняването на родителските права, трябва да представят подписано споразумение за уреждане на прекратяването на брака, което да съдържа всички договорени аспекти. Освен други мерки, в нея изрично трябва да бъдат посочени договореностите по:

грижите и упражняването на родителските права по отношение на ненавършилото пълнолетие дете,

режима на лични отношения с родителите,

упражняването на родителската отговорност,

използването на семейното жилище,

издръжката за ненавършилото пълнолетие дете.

Споразумението за уреждане на прекратяването на брака се представя заедно с молбата пред съответния първоинстанционен съд. То трябва да бъде потвърдено с подписите на родителите, поставени в съда. Ненавършилите пълнолетие деца се изслушват, когато това бъде сметнато за необходимо служебно или по искане на прокурора, страните, членовете на екипа от съдебни вещи лица или ненавършилото пълнолетие дете.

След като получи становището на прокурора, съдията преценява споразумението.

Съдията одобрява споразумението на съпрузите за уреждане на последиците от унищожаването на брака, раздялата или развода, освен ако то е във вреда на децата. Ако страните предложат режим на лични отношения между внуците и техните баби и дядовци, съдията може да го одобри, след като изслуша бабите и дядовците и те дадат своето съгласие.

Отхвърлянето на споразумението се извършва с мотивирано решение. В такъв случай съпрузите трябва да представят ново споразумение за одобрение на съдията, ако е приложимо.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Семейната медиация е най-добрата алтернативна мярка на съдебното решение за постигане на споразумение между страните.

Постигнатото споразумение между родителите трябва да бъде одобрено със съдебно решение, за да има изпълнителна сила.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

След като изслуша ненавършилите пълнолетие деца, ако те са в състояние да формират собствено мнение, и като избягва по възможност разделянето на братя и сестри, в съдебното решение съдията винаги трябва да се произнесе в интерес на децата по следните въпроси:

съдебните мерки, касаещи упражняването на родителските права и полагането на грижи, присъдени на единия или на двамата родители, и образованието;

режима на лични отношения с детето, договорен между родителите, като се определя времето, начина и мястото, където родителите могат да общуват със своите деца и да прекарват време с тях;

по изключение, може да е необходимо този режим на лични отношения да бъде ограничен или временно прекратен, ако възникнат сериозни обстоятелства или ако единият от родителите сериозно и многократно не изпълнява своите задължения;

присъждане на родителската власт и, ако е необходимо и целесъобразно за децата, решение относно цялостното или частичното упражняване на тази власт от единия от родителите, включително лишаване от такава власт, ако има основателна причина за това;

издръжката, която трябва да се плаща от всеки от родителите за покриване на нуждите на детето, като се има предвид икономическото им положение, както и приемане на необходимите мерки, за да се гарантира действителното изплащане на издръжката;

присъждане за ползването на семейното жилище и вещите за всекидневна употреба, ако родителите не са се споразумели, като предимство има съпругът, който упражнява родителските права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Затова двамата родители споделят правомощията да вземат решения и да решават всички въпроси, касаещи ненавършило пълнолетие дете, дори ако упражняването на родителските права е присъдено само на единия от тях. В случай на разногласие между родителите по решения, които могат или трябва да бъдат взети по отношение на ненавършило пълнолетие дете, например във връзка с обучението и образованието — въпроси като избор на училище или извънучебни дейности;

здравните грижи — когато се избира лекар; лични въпроси — като избор на име или религиозно обучение или избор на място или държава, където да живеят ненавършилите пълнолетие деца, и т.н., и когато решаването по взаимно съгласие се е оказало невъзможно, всеки от родителите може да се обърне към съда за решаването на спора.

След като изслуша двамата родители и детето (ако то може да формира собствено мнение), съдията присъжда правомощията за вземане на решения на бащата или на майката. Ако разногласията продължат или възникне друга причина, която сериозно пречи на упражняването на родителските права, съдията може да присъди правомощията за вземане на решения изцяло или частично на единия от родителите или може да разпредели тези функции между тях. Всички тези мерки могат да бъдат приети за период от най-много две години.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

В случаи, в които упражняването на родителските права по отношение на ненавършило пълнолетие дете е присъдено съвместно на двамата родители, на практика родителите се редуват на предварително определени периоди да полагат ежедневните грижи за детето и да се занимават с него. Начинът на съвместно упражняване на родителските права може да варира, като обичайната практика е пребиваването да се редува през една седмица или разпределението на дните от седмицата да се редува, а пребиваването при всеки родител да се редува през един уикенд.

Всички ваканционни периоди се поделят между двамата родители.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

По семейни и бракоразводни производства за раздяла или развод по взаимно съгласие компетентен е първоинстанционният съд, в чийто район на компетентност се намира последното общо семейно жилище или жилището на някой от ищите.

По състезателни семейни и бракоразводни производства компетентен е първоинстанционният съд по мястото на семейното жилище, а ако съпрузите са с местожителство в различни съдебни райони, ищецът може да избира между съда в района на последното семейно жилище или в района по местожителството на ответника.

Срещу лицата, които нямат определено местожителство или местопребиваване, иск може да бъде предявен по мястото, където се намират настоящем, или по мястото на последното им пребиваване, по избор на ищеца. Ако компетентността не може да бъде определена нито по този начин, тя се поема от съда по местожителството на ищеца.

По производства, които се отнасят само до грижите, упражняването на родителските права и издръжката за ненавършили пълнолетие деца, чиито родители нямат брак, компетентният първоинстанционен съд е този по мястото на последното общо местожителство на родителите. Ако те живеят в различни съдебни райони, ищецът може да избира между съда в района по местожителството на ответника или този в района по местожителството на ненавършилото пълнолетие дете.

Към молбата се прилагат удостоверение за вписване на брака в гражданския регистър и, според случая, за вписване на раждането на децата в гражданския регистър, както и документите, на които съпругът основава правото си. Ако се иска постановяването на мерки за делба на имущество, ищецът трябва да предостави документите, с които разполага и които позволяват да бъдат оценено икономическото състояние на съпрузите и, ако е уместно, това на децата, като данъчни декларации, фишове за заплати, банкови извлечения, нотариални актове или удостоверения за вписване.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

В тези случаи са приложими следните процедури:

В случаи, когато има постигнато споразумение между страните — процедурата по взаимно съгласие, установена в член 777 от Гражданския процесуален закон, приложима за раздяла, развод и приемане на окончателни мерки относно грижите, родителските права и издръжката на ненавършили пълнолетие деца и когато няма сключен брак.

Когато между страните не е постигнато споразумение — състезателното производство, уредено в членове 770 и 774 от Гражданския процесуален закон, което е приложимо също така по семейни дела и производства, касаещи ненавършили пълнолетие деца, когато родителите нямат брак.

При нетърпящи отлагане случаи може да се поиска приемане на мерки по следните процедури:

Временни мерки, които се постановяват, преди да бъде подадена молба за унищожаване на брак, раздяла, развод, или по производства за грижите и упражняването на родителските права по отношение на ненавършили пълнолетие деца и за издръжка. Тези производства са уредени в членове 771 и 772 от Гражданския процесуален закон.

Изрично е предвидено, че ако има основания за спешни действия, тогава мерките по първото издадено решение може да бъдат приети с незабавно действие.

Временни мерки, които се постановяват след приемането на молбата по семейни и бракоразводни производства или производство, касаещо ненавършили пълнолетие деца, както в предходните случаи. Те са уредени в член 773 от Гражданския процесуален закон.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Пълна или частична правна помощ може се получи, при условие че бъдат представени доказателства от които да е видно, че са изпълнени изискванията за получаване на правна помощ по Закона за правната помощ. (Вж. „[Правна помощ — Испания](#)“).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

За да се знае кои решения могат да бъдат обжалвани, трябва да се направи разграничение между всички възможни решения, касаещи родителските права, а именно:

всички решения по състезателни производства могат да се обжалват пред съда на провинцията (*Audiencia Provincial*);

решения по производства по взаимно съгласие могат да се обжалват пред съда на провинцията само когато е одобрена мярка, която се различава от условията на споразумението за уреждане на прекратяването на брака.

По закон не могат да се обжалват нито решения за привременни мерки, нито решения за упражняването на родителската власт.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

В случаите, когато решенията за упражняването на родителските права не се изпълняват доброволно, може да бъде подадена молба до първоинстанционния съд, който е издал решението, като се подаде молба за принудително изпълнение на неизпълнената мярка или мерки. Трябва да бъдат посочени решението или определението, чието принудително изпълнение се иска, и лицето, срещу което следва да бъде насочено принудителното изпълнение.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Решенията по брачни производства за упражняване на родителските права по отношение на дете от връзката, издадени в дадена държава членка и подлежащи на изпълнение във въпросната държава членка, и за които е направено уведомление, се признават в Испания по искане на всяка заинтересована страна, без да е необходимо производство, в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност. Този регламент се прилага към решения, постановени по производства, които са образувани, към автентични инструменти, които са официално изготвени или вписани като такива, и към споразумения, които са изпълняеми в държавата членка, в която са сключени преди 1 август 2022 г. Занапред ще се прилага Регламент (ЕС) 2019/1111 от 25 юни 2019 г.

За да се поиска изпълнение, трябва да бъде подадена молба за изпълнение в съда по местожителството на ненавършилото пълнолетие дете и където се иска принудително изпълнение. Към молбата трябва да бъде приложено копие от решението, чието изпълнение се иска, а решението трябва да отговаря на всички изисквания за установяване на неговата автентичност в съответствие със стандартния формуляр, съдържащ се в приложение V. Необходимо е присъствието на адвокат и процесуален представител.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

В Испания, за да се оспори признаването на решение за родителските права, издадено в друга държава членка, съответната страна трябва да се обърне към първоинстанционния съд, до който е подадено искането за признаване на решението, като се позове на съществуването на някое от основанията за непризнаване, определени в Регламент (ЕО) № 2201/2003, и според случая на основанията, признати от Регламент (ЕС) 2019/1111. Основанията, на които понастоящем може да бъде направено позоваване, са следните:

решението е в очевидно противоречие с обществения ред, като се вземе предвид висшият интерес на детето;

не е дадена възможност на детето да бъде изслушано (това основание не е допустимо в случай на спешност);

ако решението е постановено в отсъствието на ответника, документът за образуване на производството не му е бил връчен или той не е бил уведомен за него, освен ако не се докаже, че той е приел решението;

ако страната, която се противопоставя на признаването и твърди, че решението възпрепятства упражняването на родителските права, не е била изслушана;

решението е несъвместимо с друго решение, което е издадено впоследствие.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Приложимото право е това по обичайното местопребиваване на ненавършилото пълнолетие дете съгласно Хагската конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата.

Тази уеб страница е част от „[Вашата Европа](#)“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 29/03/2022

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните,

които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.